

Herinneringsmonumenten Dieren

Anita Matser

75 JAAR
VRJHEID

Monument Carolinapark

Aan de Hogestraat in Dieren ligt het Carolinapark. Dit park was oorspronkelijk de tuin van het naastgelegen herenhuis cq. buitenplaats. De laatste bewoonster van het huis, mevrouw Jeantine Haitzema Viëtor, bepaalde dat na haar overlijden in 1941 de gemeente Rheden het totale complex tegen gunstige voorwaarden kon verkrijgen. De tuin kreeg een bestemming als stadspark en werd opengesteld voor publiek.

In dit park is in 1948 door de Dierense Oranjevereniging, de Vereniging “Algemeen Belang van Dieren en Omstreken” en de Afdeling Dieren van de Stichting 1940-1945 na de oorlog een voorlopig gedenkteken voor de gevallen in de Tweede Wereldoorlog geplaatst en onthuld. Het hout voor het kruis was afkomstig uit het Hof te Dieren. In 1955 hebben de genoemde organisaties aan de gemeente verzocht hier een definitief gedenkteken te plaatsen. Er is toen een eenvoudig gedenkteken gemaakt dat bestaat uit een houten kruis op een rond van stenen opgemetseld voetstuk met als opschrift: 1940-1945.

Het oorlogsmonument staat elk jaar nog centraal bij de herdenking van de bevrijding van Dieren. Tijdens de jaarlijkse dodenherdenking op 16 april eindigt hier de stille tocht.

Sinds 2008 is de organisatie in handen van Stichting Vrienden van de Oranjerie. De burgemeester van Rheden houdt bij het oorlogsmonument een toespraak waarna kransen gelegd worden. Leerlingen van scholen uit de omgeving worden betrokken bij de herdenking. Enkele kinderen dragen gedichten voor, vertellen verhalen of zingen over wat zij bij de herdenking ervaren. Ook andere verenigingen uit Dieren verzamelen zich bij het oorlogsmonument, zoals het Dierens Mannenkoor. Bij elke herdenking is een minuut stilte waarna de vlag onder het Wilhelmus gehesen wordt.

In 2009 is het kruis gerestaureerd.

Gedenksteen Theo Dobbe 1901-1944

Op 5 september 1944 werd op het terrein van Hof te Dieren verzetsheld Theo Dobbe geëxecuteerd. Dobbe was een van de leiders van de Landelijke Knokploegen. Hij werd in Arnhem, op 5 september 1944, Dole Dinsdag gearresteerd door de Duitsers bij een poging om een landverrader te liquideren. Hij werd gevangengezet op Avegoor, verhoord onder verschrikkelijke mishandelingen en naar Hof te Dieren gebracht, waar de executie zou plaats vinden. Vlak voor de fusillade overhandigde Dobbe het afscheidsbriefje voor zijn familie, dat hij nog had mogen schrijven, aan zijn bewaker. Tegelijk gaf hij een SS'er een geweldige oplawaai en trachtte de revolver van de bewaker te grijpen, maar tijd om te schieten krijgt hij niet meer: de twee andere bewakers van de Sicherheitsdienst vuren meteen op Dobbe, die dodelijk getroffen neervalt. Op die plaats wordt Dobbe ook begraven. Na de bevrijding wordt hij eerst herbegraven op het kerkhof te Dieren en later in Amsterdam.

In 1994 is op de plaats van de executie een monument geplaatst om ervoor te zorgen dat de verzetsheld Dobbe niet in de vergetelheid raakt. Het monument is een grote zwerfkei met een gedenksteen. De tekst:

THEO DOBBE
*19-3-1901 †5-9-1944
DE ONBEVREESDE VERZETSMAN
BRACHT HIER
ZIJN HOOGSTE OFFER

In 1951 is hij postuum benoemd tot Ridder M.W.O. 4^e klasse. (Militaire Willemsorde)

In Velp werd een straatnaam genoemd naar Theo Dobbe, de Theodorus Dobbeweg. In het boek 'Verborgen in Velp' van Gety Hengeveld en in Ambt & Heerlijkheid, het blad van de Oudheidkundige Kring Rheden Rozendaal nr. 109 staat nog meer informatie over Theo Dobbe.

De Vrije Stem 7-7-1945

Plaquette in het NS-station

Het is een daad van piëteit geweest dat de directie van de Nederlandse Spoorwegen na het einde van de Tweede Wereldoorlog heeft besloten alle omgekomen personeelsleden te herdenken door hun namen te vereeuwigen op identieke plaquettes. De bronzen gedenkplaten werden aangebracht in de diverse stations, behorende tot het district of rayon van de slachtoffers. De gedenkplaat in het NS-station te Dieren is bevestigd op de gevel van het peron van het stationsgebouw. Het ontwerp was van ir. H.G.J. Schelling (spoorwegarchitect), en H.J. Winkelman hield zich bezig met de uitvoering.

De tekst luidt:

1940 -1945
TER GEDACHTENIS AAN
DEN GEVALLENE
HENDRIKUS RENSEN

Hendrikus Rensen werd geboren op 14 december 1908 te Dieren. Hij kwam op 3 april 1945 om het leven door beschieting. Onder de naam is een afbeelding van een gevleugeld wiel aangebracht. Dit is het voormalige symbool van de NS. De uniforme plaquette is aangebracht in 110 Nederlandse stationsgebouwen. De plaquette in Dieren is onthuld in 1948.

Gerrit Plantagiepad

Ter nagedachtenis aan ds. G.C.H. Plantagie werd op Bevrijdingsdag 2015 een straatnaambord bij De Oude Plataan tegenover de voormalige gereformeerde kerk onthuld door burgemeester mevr. P. van Wingerden-Boers. Ds. Plantagie was vanaf 1932 predikant en riep de gemeente op zich niet neer te leggen bij de ideologie van het nationaalsocialisme. Hij voegde zelf de daad bij het woord en werd de spil van verzet in de regio. Hij richtte de afdeling Dieren van de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers op. De Dierense pastorie was de plaatselijke overlegplek en daar zaten ook onderduikers. Het ging enkele jaren goed, maar in de nacht van 20 op 21 januari werd Gerrit Plantagie in zijn pastorie door de SD gearresteerd. Hij was verraden en stierf na vele omzwervingen Dachau, Polen. Daar heeft hij nog één keer een echte kerkdienst verzorgd. Hij stierf op 23 maart 1945.

Ook toen haar man al weggevoerd was bleef zijn vrouw, Truus Plantagie-Jansen onderduikers opvangen.

Zij heeft jarenlang haar best gedaan om het lichaam van haar man naar Nederland te krijgen.

Verschillende landelijke kranten melden dat Ds. G.C.H. Plantagie op 8-9-1960 is herbegraven op de Erebegraafplaats van de Oorlogsgravenstichting te Loenen. Daar is hij begraven samen met drie andere verzetsstrijders: J.L. Kautz, W. Nauta en dr. H.B. Wiardi Beckman. Voor hen is een protestantse kerkdienst gehouden. Ds. Plantagie was gereformeerd predikant te Dieren en één van de voornaamste verzetsdominees op de Veluwe. Talrijke inwoners uit Dieren, zijn laatste standplaats, kwamen om Plantagie zijn laatste eer te bewijzen. Mej. Geldens legde een kransen namens prinses Wilhelmina.

Alle vier de verzetsstrijders zijn ontdekt in een massagraf in Dachau, ze zijn geïdentificeerd door de gravendienst van het departement van Defensie.

Het Gerrit Plantagie-pad is onthuld op 5 mei 2015.

Gedenksteen voor ds. Plantagie in Ontmoetingskerk

In de Ontmoetingskerk is een gedenksteen ter herinnering aan ds. Plantagie. Tekst: DE GEMEENTE DANKT MET DANKBAARHEID DEN ARBEID VAN DS. G.CH.H. PLANTAGIE INZONDERHEID GEDURENDE DE MOEILIJKE JAREN VAN DEN OORLOG IN ZIJN STRIJD VOOR HET ZAAD DES VERBANDS HEEFT HIJ ZIJN LEVEN GEGEVEN. HIJ OVERLEED IN GEVANGENSCHAP TE DACHAU OP 23 MAART 1945.

Helemaal onderaan op de steen:

Gedenkstenen uit de Opstandingskerk overgeplaatst in 2003.

Meer informatie kunt u lezen in het boek "Van kansel naar barak" van Hans Werkman. Een artikel over Gerrit Plantagie in Ambt & Heerlijkheid, het blad van de Oudheidkundige Kring Rheden en Rozendaal. (Jaargang 61, nr. 188, sept. 2015)

Monument voor Chris Meijer

Het Parool 2-5-1970

Chris Meijer (Dieren, 21 juli 1917-Doorn, 12 mei 1940) was een Nederlandse militair die na de Duitse aanval op Nederland in 1940 werd geëxecuteerd vanwege het "als militair in tijd van oorlog opzettelijk den onder zijne bevelen staande post buiten noodzaak eigendunkelijk ontruimen of verlaten". Chris Meijer werd herbegraven op de Oude Algemene Begraafplaats aan de Harderwijkweg. Jarenlang is het echte lot van Meijer vrijwel onbekend gebleven. Pas in 1970, na de publicatie van twee boeken -deel 3 van "Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog" van Loe de Jong en "De zaak van sergeant Meijer" van J.F. A. Boer, journalist van Het Parool kwam de toedracht voor een groot publiek aan het licht. De toenmalige generaal wilde met Meijer's veroordeling een "afschrikwekkend voorbeeld" stellen om de Nederlandse militairen in de Grebbelinie tot standvastiger vechten aan te zetten. Op 12 mei 2001 werd er op de begraafplaats in Dieren, waar Meijer begraven ligt, op particulier initiatief een gedenksteen geplaatst, een natuurstenen zerk.

De tekst luidt: '1940

10 MEI DE VIJAND VALT ONS LAND BINNEN SERGEANT MEIJER NEEMT ZIJN OPSTELLING OP DE GREBBEBERG IN

11 MEI GRANAATVUUR, ONTBREKENDE VERBINDINGEN, VERKEERDE MUNITIE ONBEREIKBARE COMMANDANTEN, OORLOGSGEWELD EN

CHAOS SERGEANT MEIJER BESLUIT MET ZIJN MANSCHAPPEN TERUG TE TREKKEN

12 MEI EEN KRIJGSRAAD GRIJPT IN SERGEANT MEIJER WORDT TER DOOD VEROORDEELD EN BINNEN 2 UREN GEDOOD DOOR EEN NEDERLANDS EXECUTIEPELTON HIJ WEIGERT HIERBIJ DE HEM AANGEREIKTE BLINDDOEK ...

13 MEI NEDERLAND CAPITULEERT.... EEN VLUCHT ... OF EEN ONMOGELIJKHEID VERDER TE VECHTEN EEN TERECHTE STRAF OF EEN AFSCHRIKWEKKEND VOORBEELD HET VONNIS IS NOOIT AAN DE TROEPEN BEKEND-GEMAAKT

2001 JOHAN CHRISTIAAN MEIJER'S DOOD HET GEVOLG VAN EEN OORZAAK DIE OORLOG HEET STICHTING MONUMENT SERGEANT MEIJER.'

De tekst op de grafzerk:

'DEN VADERLANDT GHETROUWE
JOHAN CHRISTIAAN MEIJER
SERG. 8^E REG. INF. P.A.G.
GEB. 21 JULI 1917 OVERL. 12 MEI 1940.'

Sergeant Meijer in Dieren herdacht

Nadat het 30 jaar lang geen speciale aandacht had genoten, is het graf van de op 12 mei 1940 verdacht van desertie gefusilleerde sergeant Johan Christiaan Meijer maandagavond tijdens de dodenherdenking door familieleden uit het gehele land, door oud-Grebbestrijders en vroegere buurtgenoten onder een zee van bloemen bedolven.

Dierens herdenkingsplechtigheid was dit jaar geheel rond het graf van deze sergeant geconcentreerd als gevolg van het optreden van een actiecomité, dat onder leiding van een Deventenaar voor de sergeant volledig eer herstelt opstelt. Naar bekend trek Johan Meijer zich reeds na de eerste dag van de Duitse aanval op ons land met een aantal van zijn soldaten uit de vuurtlinie op

de Grebbeberg terug. Hij werd voor een geïmproviseerde krijgsraad gebracht en vrijwel onmiddellijk daarna doodgeschoten.

Het actiecomité spreekt van een ijshartige moord en eist dat er alsnog maatregelen worden getroffen tegen generaal-majoor Harbets, die berechting beval en executie verlangde. Bovendien wil het comité bewerkstelligen dat sergeant Meijer postuum wordt onderscheiden om het onrecht voor zover mogelijk nog te verzachten.

Sergeant Meijer was enig kind. Zijn vader is in 1962 overleden en ligt thans naast zijn zoon begraven. Zijn moeder is 73 jaar en woont nog in Dieren. Deze plotselinge belangstelling voor haar gefusilleerde zoon was haar echter te machtig. Zij liet verstek gaan. (ANP)

Algemeen Handelsblad 6-5-1970